

YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ

İLAHİYAT FAKÜLTELERİ
XXII KELÂM KOORDİNASYON TOPLANTISI

ULUSLARARASI

DİN KARŞITI ÇAĞDAŞ AKIMLAR

VE **DEİZM**
SEMPOZYUMU

THE MEETING COORDINATION OF 22nd THEOLOGY FACULTIES KALAM and
INTERNATIONAL SYMPOSIUM on "ANTI-RELIGIOUS CONTEMPORARY MOVEMENTS and DEISM"
اجتماع تنظيم الكلام 22. لكليات الالهيات ومؤتمر الدولي للربوبية وللتيارات المعاصرة المضادة للدين

TARİH
12-14
MAYIS
2017

Tarih : 12 Mayıs 2017
Saat : 09.30
Yer : VAN YYÜ Cengiz Andıç
Kültür Merkezi / VAN

Tarih : 13 Mayıs 2017
Saat : 09.30
Yer : Şahmaran Oteli / VAN

12-13 Mayıs 2017 Tarihlerinde Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin Ev Sahipliğinde Gerçekleştirilen İlahiyat Fakülteleri XXII. Kelâm Anabilim Dalı Koordinasyon Toplantısı ve Uluslararası “Din Karşıtı Çağdaş Akımlar Ve Deizm” Sempozyumu Sonuç Bildirisi

“Din Karşıtı Çağdaş Akımlar ve Deizm” konulu sempozyumda, genel olarak deizmin tarihsel arka planı, temel iddiaları, deizmi doğuran nedenler ve sonuçları, agnostisizmin, tanrı ve din tasavvuru, deizmin peygamberlik karşıtı söylemlerine verilen teolojik cevaplar, ateizmin temel argümanlarından biri olarak görülen kötülük (agnos) problemi ve eleştirisi ve Müslüman düşünürlerin bu konuya bakışı, vahiy kaynaklı dinlere karşı olan deizmin tutarsızlığı, teist filozof ve düşünürlerin vahye duyulan ihtiyaca ilişkin olarak ileri sürdükleri gerekçeler, İmam Hatip Liselerinde okuyan öğrencilerin inanca dair soru ve sorunları gibi konular ele alınmıştır.

Yukarıda belirtilen konular kapsamında sunulan tebliğlerden ve bunlar üzerinde yapılan müzakerelerden çıkan sonuçları kısaca şöyle özetlemek mümkündür:

1. Tek tür bir deizmden söz etmek mümkün görünmemektedir. Evrenin ve doğanın mükemmelliği karşısında, Tanrı'nın ilmine ve kudretine hayranlık duyan aklın, insanı, duânın, Tanrı'ya şükran ve minnettarlık duymanın, âhirette ödül ve cezâ verilmesinin gerekli olduğuna inanmaya sevk ettiğini düşünen ve hattâ kendisini Hıristiyan olarak tanımlayan deistler olduğu gibi, bunların hiçbirini gerekli görmeyen, dolayısıyla da vahiy kaynaklı dinlerin kutsal kitap, sevap, günah, ibadet, duâ, vahiy, kader, âhiret, cennet, cehennem, melek, cin ve şeytan gibi temel kavramlarının tümünü reddeden deistler de vardır.

2. Deizm, esas itibarıyla Avrupa rasyonalistlerinin Hıristiyanlığın teslîs ve ilk günah gibi rasyonel açıdan temellendirilmesi oldukça zor olan temel inançlarına ve pozitif bilim karşıtı söylemlerine yöneltilen eleştiriler sonucunda ortaya çıkmış ve kendisinden sonra ortaya çıkacak olan hümanizm akımına güçlü bir zemin hazırlamıştır. Avrupa'da, doğa bilimlerine karşı duyulan büyük ilginin sonucunda, akıl ve tecrübe kaynaklı bilime olan güven artmıştır. Bu durum, doğal olarak ortaçağ Avrupası'nda tabiat bilimcilerin ortaya attığı bilimsel nazariye ve iddiaları, kendi inanç sistemine karşı ciddi bir tehdit olarak algılayan Kiliseye ilginin azalmasına ve genel olarak kurumsal dinlerin eleştirilmesine yol açmıştır. Bu yönüyle deizm, büyük ölçüde Batı kaynaklı bir dinsel akım ve problem olarak görülmektedir.

3. Tanrı'nın varlığının ispatlanması için vahye, peygambere ve mucizelere ihtiyaç olmadığını savunan deizmin iki temel hareket noktası vardır: *Birincisi*, Tanrı'nın varlığı akılla bilinebilir; *ikincisi* ise, evren yaratıldıktan sonra kendi yasalarına göre işler. Bu yüzden artık Tanrı'nın evrene ve insana müdahale etmesine gerek yoktur.

4. Yukarıda anlatıldığı şekliyle deizmin, hakikate ulaşmada, vahyin yanında akıl da önemli bir araç ve kaynak olarak gören İslam Dinine mensup olan Müslüman toplumların kültür atmosferinde yeşerip barınması mümkün gözükmemektedir. İnsan, fitratına uygun bir ahlak ve ibadet anlayışı içerisinde sadece bir ve tek olan Allah'a kulluk etmek için yaratılmıştır. Bu yüzden ona yaratıcısı tarafından, bu görevini hakkıyla yerine getirebilmesine yardımcı olacak fitrat, akıl, vicdan ve irade özgürlüğü gibi imkân ve özellikler verilmiştir. Bunların insana yüklediği temel sorumluluklardan biri de yeryüzünü islah ve imar etmektir. Ancak tarih, açık ve somut kanıtlarıyla göstermiştir ki, insanın sadece akılla bu temel görevlerini yerine getirmesi mümkün değildir. Nitekim tarihin pek çok dönemlerinde, vahiyden uzak kalan insan toplulukları şirke yönelmiş, bencil duygularının ve sınırsız arzularının esiri olduğu için zâlim ve gaddarca yönetimler ve sistemler kurmuştur. Bu tür

durumlarda onlara, şirke karşı tevâhîdi ve zulme karşı adaleti tavsiye eden ve tüm yapıp ettiklerinden âhîret gününde hesaba çekileceklerini hatırlatan peygamberler rehberlikte bulunarak yardımcı olmuştur. Bu bakımdan vahyin ve peygamberlik müessesinin insanlık tarihi açısından önemi inkâr edilemez bir gerçekliktir. Yine insanoğlunun tarihsel tecrübesi açıkça göstermiştir ki, vahyin otoritesi, insanoğlunun, düşüncelerini, duygularını ve sınırsız arzularını kontrol etmede, onu bir disiplin ve terbiye altına almada akla nispetle çok daha güçlü ve etkili bir müeyyidedir.

5. İslâm'ın bize sunduğu bu açık hakikatlere rağmen, günümüzde maalesef dinî bilgisi yetersiz olan kesimler arasında, Kur'an, sahih sünnet ve akıl gibi dinin temel kaynaklarından uzaklaşma neticesinde ortaya çıkan çeşitli yanlış ve çarpık din anlayışlarına ve uygulamalarına karşı duyulan tepkinin bir sonucu olarak deist görüşlere gittikçe artan bir ilginin bulunduğu gözlemlenmektedir. Kur'an'a, sahih sünnete ve akla aykırı olan söylem ve uygulamalarla fikren mücadele edilmeli, temel kaynaklardan hareketle oluşturulan doğru dinin inanç, ibadet, muâmelât ve ahlâk sistemi, modern bilimlerin verilerinden de istifade edilerek evrensel ilkelerle çatışmayacak bir üslûp ve anlayış içerisinde yeniden sunulmalıdır. Bu bağlamda her münevver Müslümanın yanısıra özellikle İmam Hatip liselerine, ilahiyât fakültelerine ve Diyanet İşleri Başkanlığı'na büyük bir görev ve sorumluluk düşmekte olduğunu belirtmek izahtan vârestedir.